

το θέμα

Η απενοχοποίηση και η απελευθέρωση του σεξ, σήμερα

Δημήτρης Τσινικόπουλος

*Ντροπή για τη σεξουαλικότητα είναι βλακώδης.
Να ντρέπεται κανείς για τη φύση, είναι σίγουρα μια ανοησία.
Όταν αδικείς τους ανθρώπους, ναι, μάλλον αυτό είναι ντροπή.*

Τόμας Μπέρνχαρντ

*Το σεξουαλικό ένστιχτο γίνεται υπερτροφικό
μόνο σε υπαρξιακό κενό.*

Βίκτορ Φρανκλ

Τέσσερα, λένε οι ανθρωπολόγοι και οι βιολόγοι μαζί με τους ψυχολόγους, είναι τα βασικά βιολογικά ορμόνιες ή ένστιχτα στον άνθρωπο. Το ορμόνιες της αυτοσυντήρησης, το ορμόνιες της επικοινωνίας, το σεξουαλικό ορμόνιες (ή αλλιώς της διαίτησης του είδους) και το ορμόνιες της αναζήτησης σκοπού και νοήματος στη ζωή. Απ' αυτά, τα δύο πρώτα είναι τα πιο ισχυρά. Η μη πλήρωσή τους καθιστά αδύνατη την ανθρώπινη ζωή. Τα αισθήματα της πείνας, της δίψας, του ύπνου κ.λπ. είναι πολύ ισχυρά και η έλλειψή τους για μεγάλο διάστημα ισοδυναμεί με θάνατο. Το δεύτερο είναι επίσης ισχυρό. Γιατί Ροβινσώνες και ερημίτες υπάρχουν μόνο σε μυθιστορήματα και in extremis καταστάσεις. Ύπαρξη σημαίνει συν-ύπαρξη. Χωρίς επικοινωνία με άλλους ανθρώπους, ο άνθρωπος μπορεί να γίνει ψυχικά ανισόρροπος ή φρενοβλαβής. Το τέταρτο ορμόνιες είναι απαραίτητο για τον προσανατολισμό του ανθρώπου και την ποιότητα της ζωής του.

Μπορεί όμως βιολογικά να ανασταλεί ή να υποκατασθεί με άλλα υποκατάστατα. Τι θα λεχθεί όμως για το σεξουαλικό ορμόνιες;

Πόσο καθοριστικό είναι για την ανθρώπινη ζωή; Είναι ένοχο από τη φύση του, όπως δίδαξαν θρησκείες και ηθικοδιδάσκαλοι; Ποιες οι συνέπειες της απενοχοποίησης και της απελευθέρωσής του στη σύγχρονη κοινωνία;

* * *

Τα ερωτήματα γύρω από το σεξ είναι πολλά. Οι απαντήσεις άλλοτε σαφείς, άλλοτε ασαφείς και αμφίσημες, άλλοτε ταλαντευόμενες, πάντως πολύτροπες. Ειδική επιστήμη, ξέχωρη από τις άλλες, η σεξολογία, έρχεται να δώσει απαντήσεις σε πανάρχαια ερωτήματα, αλλά και σε σύγχρονα. Η σύγχρονη σεξολογία λοιπόν, με κύριους εκπροσώπους της τους Μάστερ και Τζόνσον και τον Κίνσεϋ, μας αποκάλυψε ότι ο εγκέφαλός μας εί-

να βιοχημικά προγραμματισμένος για τη σεξουαλική λειτουργία, όπως ακριβώς είναι η πείνα και ο ύπνος βιοχημικά προγραμματισμένες ανάγκες. Ωστόσο, είναι ανεγνωρισμένο ακόμη και από εξελικτικούς βιολόγους (J. Diamond) ότι «αποτελούμε εξαίρεση μεταξύ των ζώων, διότι, σ' αντίθεση μ' αυτά, κάνουμε σεξ οποιαδήποτε στιγμή, ιδιωτικά, όχι σε κοινή θέα, και οι γονείς μας συχνά εξακολουθούν να είναι μαζί, μετά το ζευγάρωμα, ενώ παίρνουν μέρος και οι δύο στο μεγάλωμα του παιδιού που προκύπτει».

Στον άνθρωπο, η χαρά του σεξ είναι κατά 90% εγκεφαλική διεργασία, αν και η σεξουαλική επιθυμία είναι ένα πιο περίπλοκο γεγονός. Ορμόνες, όπως η τεστοστερόνη κυρίως στους άντρες και τα οιστρογόνα και οι φερομόνες στις γυναίκες, παίζουν βασικό ρόλο τόσο για τη σεξουαλική επιθυμία όσο και για τη σεξουαλική απόλαυση. Οι σεξολόγοι μάς λένε ότι είμαστε μια δέσμη νευρικών απολήξεων και μας αποκάλυψαν τα ευεργετικά αποτελέσματα του σεξ στον οργανισμό, όπως την ενίσχυση της καρδιάς και του ανοσοποιητικού συστήματος, τη συμβολή του στη μακροζωία, την καταπολέμηση των πόνων, του άγχους, της κατάθλιψης και άλλων. Το σεξ άλλωστε παίζει βασικό ρόλο στην εκλογή συζύγου, αλλά και στη συνέχιση της έγγαμης ζωής.

Κατόπιν όλων αυτών, το κρίσιμο ερώτημα που εγείρεται είναι: υπάρχει ενοχή στο σεξ; Αν όχι, γιατί θρησκευτικοί και εκκλησιαστικοί ηγέτες στη Δύση κυρίως, ανά τους αιώνες, το θεσμοθέτησαν και ουσιαστικά το απαγόρευσαν ακόμα και μέσα στον γάμο, με κανόνες; Πόσο απενοχοποιημένο μπορεί να θεωρηθεί το σεξ στην εποχή μας σήμερα; Η πλήρης απελευθέρωσή του θα κάνει τον άνθρωπο ευτυχέστερο;

* * *

Εφόσον η σεξουαλική λειτουργία είναι βιολογική ανάγκη, δεν θα πρέπει το σεξ από μόνο του να θεωρηθεί βρώμικο ή ένοχο. Και έτσι ασφαλώς είναι. Μόνο που το πρόβλημα είναι ότι το σεξ δεν είναι μια βιολογική λειτουργία σαν τις άλλες, αλλά υποκρύπτει δυνάμεις που αν αφεθούν ανέλεγκτες, μπορούν να εκραγούν με επιζήμια κοινωνικά αποτελέσματα. Σε αντίθεση με το αίσθημα της πείνας, της δίψας, του ύπνου κ.λπ., που λειτουργούν ατομοκεντρικά, το σεξ χρειάζεται τουλάχιστον δύο άτομα. Προϋποθέτει διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις, προϋποθέτει το φλερτ αλλά

και ερωτική επιθυμία και αγάπη – αν και μπορεί να πραγματοποιηθεί αποσυσχετισμένο από τον έρωτα και την αγάπη (π.χ., πορνεία). Συνάπτεται με την ύπαρξη και λειτουργία της οικογένειας που ανέκαθεν θεωρείται κύτταρο της κοινωνίας. Υγιείς οικογένειες σημαίνει υγιείς κοινωνίες. Εδώ λοιπόν υπεισέρχονται οι θρησκευτικοί ηγέτες, οι ηθικολόγοι και οι αναμορφωτές, που με τους κανόνες τους θέλουν να διασφαλίσουν την οικογένεια και την κοινωνική ευρυθμία. Στη συνέχεια οι κυβερνήσεις ρυθμίζουν νομοθετικά ό,τι είναι κοινωνικά ρυθμιστέο και αποδεκτό, προς αποφυγήν εκτρώπων.

Τα παραπάνω εξηγούν γιατί από αρχαιοτάτων χρόνων το σεξ θεσμοθετήθηκε και ρυθμίστηκε – αν και όχι πανομοιότυπα σ' όλες τις κοινωνίες – και θεωρήθηκε θέμα ταμπού. Με το σεξ δεν δημιουργείται μόνο οικογένεια. Από την απελευθέρωσή του και την ασυδοσία του δημιουργούνται πλείστα όσα κοινωνικά προβλήματα. Η μοιχεία – η συζυγική απιστία εκατέρωθεν – οδηγεί συνήθως στη διάλυση της οικογένειας, σε ισχυρές ζηλοτυπίες, σε εγκλήματα πάθους από απατημένους συζύγους, σε ανθρωποκτονίες από προδομένους εραστές κ.ο.κ. Ασύδοτο και αδιάκριτο, μεταξύ αγάμων σεξ, οδηγεί συνήθως σε ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, σε εκτρώσεις, σε σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, ενίοτε, σε συναισθηματικούς κλυδωνισμούς κ.ο.κ.

Ίσως, κάποιος αντιπαρατηρήσει ότι τέτοια προβλήματα δεν υπήρχαν στις αρχαίες πολυθεϊστικές κοινωνίες της αρχαίας ανατολής ή του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού, όπου υπήρχαν η ιερή πορνεία, οι ελεύθερες εταίρες, το ελεύθερο σεξ μεταξύ ενηλίκων, η παιδεραστία, η ομοφυλοφιλία κ.λπ., χωρίς θεσμοθετήσεις, αναστολές και ενοχές από ιερατεία και ηθικολόγους. Στην αρχαία Ρώμη, π.χ., η ανδρική πορνεία ήταν τόσο απενοχοποιημένη, ώστε στο ρωμαϊκό ημερολόγιο υπήρχε και ειδική δημόσια γιορτή για τους πόρνους! (25 Απριλίου)

Επίσης, το σεξ δεν θεωρήθηκε ποτέ ένοχο από τη φύση του, σε ανατολίτικες πολυθεϊστικές κοινωνίες (Ινδουισμός) και σε χώρες όπου εκλαμβάνεται ως τρόπος ανάπτυξης, πνευματικότητας και επικοινωνίας ή λατρείας του θείου (Ταντρισμός).

Γεγονός όμως είναι ότι οι πολυθεϊστικές κοινωνίες κάποτε εφθάρησαν και κατέρρευσαν κάτω από το ίδιο τους το βάρος, εξαιτίας διαφόρων

παραγόντων, αλλά και εξαιτίας της ανηθικότητας, της διαφθοράς, της ακολασίας, της τρυφελότητας και της ανεπάρκειάς τους. Στην Ανατολή και στη Δύση, τις ηθικές τους αντιλήψεις τις αντικατέστησε βαθμιαία με την επικράτηση του Χριστιανισμού, η χριστιανική ηθική αντίληψη της μονογαμίας.

Θα συμφωνήσω με τους επικριτές της παραδοσιακής χριστιανικής ηθικής σε δύο σημεία: *Πρώτον*: ότι παρά τη θεσμοθέτηση της μονογαμίας, δεν έπαυσε η παλλακεία ούτε η επί χρήμασι πορνεία στα χριστιανικά ονομαζόμενα έθνη-κράτη (μάλλον ρυθμίστηκε επ' ωφελεία του κράτους). Στο πρώιμο Βυζάντιο υπήρχε μάλιστα και ο θεσμός των συνεισάκτων γυναικών, που συντρόφευαν γηραιότερους κληρικούς, και που απαγορεύτηκε αργότερα με κανόνες, αλλά δεν εξέλιπε εντελώς. *Δεύτερον*: από τους ηγέτες της χριστιανικής εκκλησίας το σεξ αδικαιολόγητα αντιμετωπίστηκε ως κάτι το δαιμονικό, από τη φύση του αμαρτωλό, άρα ένοχο. Οι λόγοι υπήρξαν πολλοί και διάφοροι. Ένας από αυτούς ήταν ότι η γυναίκα από τον 3° μ.Χ. αιώνα υποτιμήθηκε και περιθωριοποιήθηκε (ως γεννώσα άνομες σεξουαλικές επιθυμίες στον άντρα, που πρέπει να είναι απερίσπαστος σε πνευματικά ζητήματα). Άλλος λόγος ήταν: η ανάπτυξη του μοναστικού κινήματος και η πεποίθηση ότι η αγαμία και η παρθενία είναι ανώτερες πνευματικές καταστάσεις, αφού τιθασεύουν και ποδηγετούν ένα ένστικτο. Ακόμη, κάποιες βιβλικές παρερμηνείες ταύτιζαν το σεξ με την απαγόρευση, τον απαγορευμένο καρπό της Γένεσης. Το σεξ θεωρήθηκε έτσι αναγκαίο κακό, μόνο για την τεκνοποιία. Υπήρξαν πατέρες της εκκλησίας που από υπερβάλλοντα ζήλο και λόγω μοναστικών τάσεων ακόμα και την ερωτική επιθυμία τη θεωρούσαν αυτόχρονα αμαρτία διανοίας!

Στην ανάπτυξη παρόμοιων αντιλήψεων συνέβαλαν αποφασιστικά και νεοπλατωνικές και γνωστικιστικές αντιλήψεις που εγκολπώθηκε βαθμιαία η εκκλησία, οι οποίες θεωρούσαν το σώμα από τη φύση του κακό. Αναφέρεται ότι ο Άγιος Ιερώνυμος δεν έδινε χρόνο στους συζύγους για σεξ, γιατί ο απ. Παύλος έλεγε «αδιαλείπτως προσεύχεσθε»! Και ο Μέγας Αντώνιος κάθε φορά που ήθελε να ικανοποιήσει την πείνα του, κοκκίνιζε από ντροπή, γιατί τη θεωρούσε ένοχη επιθυμία του σώματος. Για τους ενδιαφερόμενους προτείνεται μεταξύ άλλων το βιβλίο του Δημήτρη Ούλη *Έρωτας και νεοπλατωνικοί*.

Όπως και να 'χει το πράγμα, οι θρησκευτικοί ηγέτες και οι ηθικολόγοι ορθά διείδαν τις καταστρεπτικές δυνάμεις του σεξ, αν αφήνονταν τελείως ανέλεγκτες, χωρίς κάποιες οριοθετήσεις, ρυθμίσεις και κανόνες. Έτσι, απαγόρευσαν το σεξ μεταξύ συγγενών, τους γάμους μεταξύ τους, το σεξ κατά τη διάρκεια της εμμήνου ροής της γυναίκας, κατά τη διάρκεια της λοχείας, τις σεξουαλικές παρεκκλίσεις, τις διαστροφές, την ομοφυλοφιλία, την κτηνοβασία κ.λπ., αλλά και μέσα στον γάμο όρισαν ποιες μέρες πρέπει να αποφεύγεται και τι να αποφεύγεται... Πολλές κυβερνήσεις και νομοθεσίες σε Ανατολή και Δύση υιοθέτησαν τέτοιες απαγορευτικές απόψεις. Τις θωράκισαν με νόμους. Οι αντιλήψεις αυτές κυριάρχησαν επί 20 σχεδόν αιώνες στην πεφωτισμένη Δύση...

Στον 20° αιώνα, όμως, έγιναν μεγάλες καινοτομίες και αλλαγές, επιστημονικές, ιδεολογικές, ηθικές. Μία από αυτές ήταν και η ανακάλυψη αποτελεσματικών τρόπων αντισύλληψης και ο ελεγχόμενος προγραμματισμός γεννήσεων. Μπορεί ο Πάπας να εξακολουθεί μέχρι σήμερα να είναι κατά των αντισυλληπτικών, αλλά το αντισυλληπτικό χάπι υπήρξε ένα επαναστατικό βήμα που απελευθέρωσε το σεξ στον γυναικείο κυρίως πληθυσμό. Το σεξ πλέον δεν ήταν ανδρικό θέμα και πρόνομο. Η σεξουαλική επανάσταση της δεκαετίας του '60-'70 ήταν ένα άλλο βήμα από τη νεολαία που, αηδιασμένη από την υποκριτική, πουριτανική ηθική των παλαιότερων γενεών, προχώρησε στην πλήρη απενοχοποίηση και απελευθέρωση του σεξ. Η σεξολογία την τελευταία πενήνταετία απεκάλυψε τα μυστικά του γυναικείου οργασμού. Αφού το σεξ φέρνει χαρά και ικανοποίηση, ποιος ο λόγος να καταπιέζεται; Η αποποινικοποίηση της μοιχείας υπήρξε ένα επόμενο βήμα σύμφωνα με τη νέα σεξουαλική ηθική που υιοθέτησαν τα περισσότερα κράτη της Δύσης.

* * *

Όστόσο, πολλά πράγματα λειτουργούν όπως το εκκρεμές. Πάνε από τη μία άκρη στην άλλη. Έτσι συνέβη και με την απελευθέρωση του σεξ, στα χρόνια μας.

Με την υποχώρηση των ηθικών δισταγμών και αναστολών στη μετανεωτερικιστική εποχή, λόγω του επαρκούς διαφωτισμού και της ορθολογικοποίησης του σύγχρονου ανθρώπου, με την υποχώρηση των ταμπού και των πατροπαράδοτων

αντιλήψεων γύρω από το σεξ, μετά τη δυναμική εισβολή του φεμινιστικού κινήματος, παρουσιάστηκαν φαινόμενα που χρήζουν ερμηνείας και επανακαθορισμού.

Η απενοχοποίηση του σεξ οδήγησε πρώτα πρώτα και πρωτίστως άνδρες και γυναίκες στην αποσυσχέτισή του από το ψυχικό του στοιχείο, τον έρωτα. Μαζί με το χάπι και τα αντισυλληπτικά, εφευρέθηκε και το «συναισθηματικό προφυλακτικό» του οποίου χρήση γίνεται κατά κόρον στη νεότερη γενιά. Σεξ χωρίς έρωτα, χωρίς αγάπη, είναι το πρώτο αποτέλεσμα της απελευθέρωσης.

Στη συνέχεια, παρουσιάστηκε το φαινόμενο του fast-sex – που είναι συνακόλουθο των συντόμων ερωτικών σχέσεων που συνάπτονται και του βιαστικού βιομηχανοποιημένου αγχώδους τρόπου ζωής. Κάποτε, οι συναισθηματικές-ερωτικές σχέσεις ονομάζονταν δεσμοί, γιατί υπήρχε κάποιο στοιχείο της σταθερότητας. Τώρα, ονομάζονται σχέσεις και κρατούν από λίγους μήνες έως 2,5 το πολύ χρόνια, ανάμεσα στους νέους, που εναλλάσσουν γρήγορα και εύκολα ερωτικούς συντρόφους. Εμφανίστηκε επίσης στην εποχή μας το καινούργιο πρότυπο άνδρα που ονομάζεται *übersexual* ή *metrosexual*, κατά το οποίο ο άντρας δεν πρέπει να θεωρείται φανατικός άνδρας, αλλά κάτι μεταξύ στρέιτ και γκέι, όπως το θέλουν οι γκουρού του σύγχρονου μάρκετινγκ...

Η ομοφυλοφιλία που θεωρούνταν παλαιότερα συμπεριφορά αξιόποινη, ταμπού και περιθωριοποιημένη, ως ανήκουσα σε ένα από τα τέσσερα κραυγαλέα αμαρτήματα (*Clamantia Peccata*), λόγω της απενοχοποίησης και της απελευθέρωσης της κοινωνίας από πολλές αναχρονιστικές απαγορεύσεις, εμφανίστηκε να διεκδικεί δυναμικά κοινωνική θέση, όχι μόνο με τη λεγόμενη ανοχή της ετερότητας, αλλά και με την αποδοχή της συμβίωσης και του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων (Δανία, Ισπανία κ.λπ.). Υπάρχουν μάλιστα και προτεσταντικές εκκλησίες που επιδοκιμάζουν και ευλογούν τέτοιους γάμους.

Συνακόλουθα, η παιδεραστία, που θεωρείται ακόμη – και ορθώς – ποινικό αδίκημα στις περισσότερες δυτικές κοινωνίες, δειλά-δειλά, σηκώνει κεφάλι, διεκδικώντας κοινωνική θέση (ίσως και επιβράβευση!), αφού πρόσφατα στην Ολλανδία ιδρύθηκε και κόμμα παιδεραστών!

Το γκρουπ σεξ (ομαδικό), που περιλαμβάνει ταυτόχρονα περισσότερους από έναν ερωτικούς συντρόφους, είναι βέβαια φαινόμενο γνωστό από

την αρχαιότητα. Ωστόσο, η απελευθέρωση του σεξ σήμερα του έδωσε νέες διαστάσεις και ευκαιρίες. Είναι κι αυτό μια άλλη μορφή απρόσωπου σεξ, χωρίς συναίσθημα, χωρίς αγάπη, γιατί δύσκολα θα μπορούσαν δύο ερωτευμένοι να συμπεριλάβουν και τρίτα πρόσωπα στον ερωτικό τους κοιτώνα... Το ίδιο μπορεί να λεχθεί και για το... σπορ ανταλλαγής συζύγων, στο οποίο επιδίδονται οι γείτονές μας, οι Ιταλοί, όπως ανεγράφη πρόσφατα στον Τύπο.

* * *

Αποτέλεσμα της απελευθέρωσης του σεξ ήταν και είναι η απελευθέρωση της γλώσσας και η έκρηξη της βωμολοχίας που παρατηρείται στα Μ.Μ.Ε. και ιδίως στην Τ.Β., διότι οι σεξουαλικά απελευθερωμένοι ξεκινούν από τη γλώσσα. Αποτέλεσμα της απελευθέρωσης του σεξ ήταν και η εκτεταμένη διάδοση της πορνογραφίας μέσω της προηγμένης τεχνολογίας.

Η πορνογραφία τόσο στην αλλοδαπή, όσο και στη χώρα μας, βρίσκεται σε ακμή ως μια ανθηρή επιχείρηση, που αποφέρει τεράστιο κέρδος πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ στους εμπλεκόμενους. Δεν μιλώ εδώ για τις ταινίες πορνό που προβάλλονται κατά κόρον από ιδιωτικά κυρίως κανάλια της Τ.Β., αλλά για πορνο-σάιτ, με παιδική πορνογραφία που ξεφυτρώνουν καθημερινά σαν μανιτάρια, ανέλεγκτα, και οι έφηβοι σερφάρουν εκεί, εν αγνοία ή με την ανοχή των ενηλίκων. Το διαδικτυακό σεξ θεωρείται απελευθερωμένο και πιο ασφαλές. Είναι σεξ που συμβάλλει ακόμα στην αυτοϊκανοποίηση και στις φαντασιώσεις... όπως και το τηλεφωνικό σεξ, που το προσφέρουν οργανωμένα γραφεία για την εκτόνωση φαντασιώσεων μοναχικών ατόμων. Υπάρχουν επίσης και τα γραφεία συνοδών (*escort services*) που προμηθεύουν καλλίγραμμα μοντέλα σε πελάτες με κωδικό όνομα και η ωριαία συντροφιά τους στοιχίζει έως και 1.500 € σε εύπορους στο εξωτερικό.

Στη Βρετανία και αλλού, ιδρύθηκαν και λειτουργούν ειδικά γραφεία και εταιρείες συγκάλυψης εξωσυζυγικών παρεκτροπών που προσφέρουν εικονικές δικαιολογίες (άλλοθι) σε μοιχούς, αλλά και κλαμπ ανταλλαγής συντρόφων...

Η απελευθέρωση του σεξ όμως δεν σταματά εδώ. Πρόσφατα, έμεινα εμβρόντητος, όταν διάβασα στον ημερήσιο Τύπο ότι στο Λονδίνο – όπως και προηγουμένως στο Σαν Φρανσίσκο – οργανώθηκε «μαραθώνιος αυνανισμού» με σκο-

πό τη συγκέντρωση χρημάτων για έργα κοινής ωφελείας! Ο Tempora! Ο Mores!

Ός πού θα φθάσει αυτή η απελευθέρωση του σεξ μετά την απενοχοποίησή του στη σύγχρονη κοινωνία, και ο λεγόμενος «εκδημοκρατισμός της επιθυμίας των απολαύσεων» και της σαρκικής ευδαιμονίας είναι δύσκολο να προβλεφθεί. Προσωπικά, είμαι σύμφωνος για μια οριοθετημένη απελευθέρωση του σεξ, για την απόλαυση μιας ισχυρής βιολογικής λειτουργίας. Καταπίεσή της ή εξάλειψή της, εκτός ολίγων εξαιρέσεων, δημιουργεί ασφαλώς δυστυχησμένα, ανεπαρκή ή διαστραμμένα άτομα. Το ποιοι κανόνες πρέπει να τη διέπουν είναι ένα θέμα πιο λεπτό και πιο δύσκολο. Οι απόλυτοι κανόνες αποδείχτηκε ότι βλάπτουν απόλυτα. Ο χρυσούς κανών (ο συ μισείς ετέρω μη ποιήσεις) που απεδέχθη ακόμη και ο Δαρβίνος ως μια ηθική αρχή, νομίζω ότι μπορεί και πρέπει να λειτουργεί υπεράνω τόπου και χρόνου, σε όλες τις κοινωνίες.

Πιστεύω, και θέλω να πιστεύω, ότι, παρά την ελευθεριότητα που χαρακτηρίζει την εποχή μας, πάντα θα υπάρχουν στεγανά και οριοθετήσεις, νόρμες ηθικές και νομοθετικές, που δεν θα μετατρέψουν όλες τις ποινικές απαγορεύσεις για τα σεξουαλικά εγκλήματα, σε απλές σεξουαλικές προτιμήσεις και δεν θα βαφτίζουν σαδομαζοχιστικές και άλλες καταφανείς διαστροφές, σε αθώες παρεκκλίσεις ή ιδιαιτερότητες... Το διαφορετικό μπορεί να γίνει υπό προϋποθέσεις ανεκτό, αρκεί να μην γίνεται κοινωνική πρόκληση.

* * *

Στην εποχή μας, προσπαθώντας ο άνθρωπος να απελευθερωθεί από τους καταπιεστικούς μηχανισμούς του σεξ του παρελθόντος, κινδυνεύει εκούσια ή ακούσια να υποδουλωθεί στην ασυδο-

σία του σεξ του παρόντος, αλλά και του μέλλοντος, με συνέπειες απρόβλεπτες, ίσως και ολέθριες. «Το σεξουαλικό ένστιχτο γίνεται υπερτροφικό μόνον μέσα σε υπαρξιακό κενό», θα μας πει ο διάσημος ψυχίατρος, ιδρυτής της λογοθεραπείας, Βίκτορ Φρανκλ. Ο ίδιος παρατηρεί ότι, όπως ο πληθωρισμός του χρήματος είναι συνδεδεμένος με την υποτίμηση, έτσι και ο πληθωρισμός του σεξ. Το σεξ υποτιμάται στον βαθμό που απανθρωπίζεται... Χρειάζεται και πάλι το σεξ να εξανθρωπιστεί, διότι εξυπηρετεί ως σωματική έκφραση ενός πράγματος μετασεξουαλικού: της αγάπης.

Ο άνθρωπος δεν είναι ζώο. Δεν είναι απλά γυμνός πίθηκος ή σεξουαλικός πίθηκος, όπως τον ονόμασαν μερικοί, ώστε να λειτουργεί προς πλήρωση και ικανοποίηση των κατώτερων βιολογικών ορμέμφυτων του σαν τα ζώα που ζευγαρώνουν για τη διαιώνιση του είδους. Το ανθρώπινο σεξ, λοιπόν, είναι πάντα κάτι περισσότερο από απλό σεξ. Η αποσυσχέτιση του σεξ από τον έρωτα, το ψυχικό του υπόβαθρο, που έγινε στην εποχή μας αποδεκτή και διαδεδομένη, είναι το πρώτο βήμα προς τον υποβιβασμό του σεξ. Και βέβαια, ενός κακού δοθέντος μύρια έπονται. Σεξ χωρίς συναισθηματική οικείωση σημαίνει έλλειψη συντροφικότητας, κάτι από το οποίο πάσχει ο σύγχρονος άνθρωπος. Θα κάνει άραγε πιο ευτυχισμένο, πιο δημιουργικό και ολοκληρωμένο τον άνθρωπο, μια διαφανόμενη πλήρης απελευθέρωση του σεξ; Ή μήπως θα τον υποδουλώσει σε άλλους ορατούς ή αόρατους και ανεπιθύμητους δυναστικούς μηχανισμούς; Είναι το κρίσιμο και αποφασιστικής σημασίας ερώτημα που καλείται να αντιμετωπίσει ο απελευθερωμένος σύγχρονος άνθρωπος του 21^{ου} αιώνα.

* * *

Μη ἔριξε γονεῦσι, κἄν δίκαια λέγῃς

Μη φιλονικείς με τους γονείς σου, κι αν ακόμη έχεις δίκιο

Πιτταχός